

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap reggel.

Előfizetés
 egész évre - - - 12 korona
 fél évre - - - 6 "
 negyed évre - - - 3 "
 Egyes szám ára 12 fillér.

Kiadóhivatal: Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár r. t. — Szerkesztőség irodája ugyanott.
 Hirdetéseket és előfizetéseket fölvesz FÖLDES EDE könyvkereskedő, a kiadó megbízottja.
 Hirdetés ára centiméterenként 6 fill. Többszöri hirdetés árkedvezményben részesül.
 Nyilttér sora 40 fillér.

Budapesti hirdetések kizárólagos felvétele milliméter-írású szerinti a Leopold Gyula
 Vidéki Lapok Központi Hirdetési Osztályában Budapest, VII., Erzsébet-körút 41. sz.

Mit csinál nálunk a felnőtt társadalom?

I.

Kedves szerkesztő barátom! Fialat urak csoportját láttam minapában az utcán, kik nagy figyelemmel olvastak egy lapot. Fontos eseményt sejtve, megszereztem a Közérdek akkor megjelent 19-ik számát. Feltevesemben nem csalódtam. R—a jegy alatt „Elszellemesesedés“ czimén csakugyan feltűnést keltő cikk jelent meg, a melynek második része: „Mit csinál nálunk a felnőtt társadalom?“ közvetlenül minket, nagyenyedieket érdekelt és a melyre azt kívántam volna, hogy mielőtt a Közérdekbe kerül, árássza el a tintatartó egész tartalma, vagy legalább is, ne a mi helyi lapunkban jelent volna meg. Fájdalom, megjelent. Napokig vártam, hogy másvalaki, gyakorlottabb tollal és talán nem annyira érzékenyen érintve: adja meg az elkerülhetlen választ. Igen: elkerülhetetlen. Mert elfogadott jogi axioma: qui tacet, consentit. Pedig a cikk említett második részével homlok egyenest más a véleményem.

Rajta, hát mit csinál nálunk, Nagyenyeden persze elsősorban, a felnőtt társadalom? Hogyan érdekelné ez a fiatal urakat is; kivált a mikor cikkkező éppen a „leánykákön“ kezdi „felolvasását“ és a mikor nem tudható, hol szerzett szociológiai tanulmányában, azokat egy generalisszal és oly esattanós rövidséggel úgy mutatja be, hogy őket személyes fáradozás nélkül, egész benső

értékükre meglehet ismerni, akáresak egy közkezen forgó tíz fillérest; „tisztelet a kivételeknek:“ husz fillérest?

De a bemutatás után, kár is lenne minden lépésért. „A szívet és lelket megmetyező regények olvasása, pletykázás és szapulásban kimerülő összes életbeni szereplés, melyben nincs semmi tartalom stb.“ bizonyára nem vonzó senkinek.

Na kérem, ez gyönyörű új tan a regényirodalmunkról, melyet tudni kell már a középiskolákban. Hallatlan fogalom Jósika Miklósról, Eötvös Józsefről, Jokairól, Mikszáthról, Herczeg Ferenczről és mindmennyi jeles írónkról. Tisztában lehetett az olvasó csak ebből is, hogy minő biztos alapon nyugszik a cikkkező úr véleménye a „leánykákóról“, kikről csak annyi elismerés és rokonszenves vonás sines, hogy őket a: „felnötteket“, legalább leányoknak nevezze.

Nem ismétlem magát a cikket. Egyszeri megjelenése a Közérdekben már tulon sok volt; mert szentségtörések ortom, egy nagy nemzeti törekvés körül fejlődött vitában és bajban megámadni és bántani, lekicsinyleni éppen azokat, kik a bajnak tehetetlenül, szelid anyagi mosolylyal tűrő, jólétünkért a nap minden órájában önfeláldozó ragaszkodással küzdő, egyszer viruló tavaszunknak minden gyönyöréről lemondó áldozatai. Hiszen éppen ők a mi, most olyan sivár társadalmunknak egyedüli harnatos virágai; házi tűzhelyeinek erős oszlopai; nemzeti fejlődésünk alapos reményesei. Miért kellett

czikkezőnek a mi szerény ibolyáinkat a nyilvánosság elé huzcolni és róluk olyan megalázó, teljesen légből kapott allításokkal és igazságtalan és visszariasztó mezben bemutatni? Hát van-e önnek gyermeke? Ismeri-e a mi leányainkat csak általában is? Volt-e egyetlen egy jourjukon, a hol tapasztalatoakat szereshetett volna? Nem hiszem. Gyermeke nem lehet, mert élete árán sem tette volna papírra, a mit amieinkről írt. Vagy „tisztelet a kivételeknek“ czimű aranyhidját a maga gyermeke részére tartotta fenn? Ám tegye. Én ez uton nem követem. Vállalom a felelősséget gyermekeimért és ennek társaiért nyiltan ott, a hol megtámadtatták.

Kérdem tehát: ha a helyi jourokat nem látogatta, hiszen rendszerint csak leányok vannak ott, honnan vette a szörnű bíralatát? A fővárosi humoreszkekből, avagy a „Fliegende Blätter“-ből? Tudja-e, hogy a budapesti értelemben vett „jou“ itt meg sem honosodott? Annak társadalmi erkölcsrontó hatása itt Nagyenyeden miként keletkezhett volna? Tudja-e, hogy a „jour itt, jour ott“ nálunk annyi, hogy nagy időközben a leányok jobbadán csak magukra gyűlnek össze, oszonyától vacsoráig, hogy Nagyasszonyaink módjára, kézi munka mellett, maguknak egy-két órai munkát szerezzenek. Igen: szerezenek. Mert nyujtani nekik annyit sem tudunk, a mennyi kijár minden pórlélynak a vasárnaponkénti táncban. Hónapokon át nincs semmi, de semmi mulatságuk. Hálásak pedig minden csekélység-

TÁRCSA.

A Föld története.

1) Földünk keletkezése.

Földünk, a világűr egyik bolygója, amely a csillagászat tanúsága szerint ellipszis alakú pályáján évenként megkerüli a Napot. Tengelye körül való forgásától nyerte szferoid alakját, amely a tengelyeknél lapult és az egyenlítőnél domborodott gömb.

Több társával együtt kering a Nap körül és a Nappal együtt Naprendszernek mondjuk őket. Még a Naprendszeren kívül is vannak égitestek: állócsillagok, ködfoltok és más bolygórendszerek, amelyek távoli középpontok körül épen úgy keringenek, mint a mi bolygónk a Nap körül. Az égitestek a végtelen világűr benépesítői.

Mivel az égitestek között ma is vannak légnemű, izzófolyó és szilárd halmazállapotúak, azért feltehető hogy fokozatosan minden égitest átment ezeken az állapotokon.

Kant német filozófus és Laplace (Laplász) francia csillagász hipotézise (feltevése) szerint Naprendszerünk is légnemű tömeg volt eredetileg és egy középponti tengely körül

forgott. Ez a forgó kaoszfokozatos sűrűsödés közben fellé izzófolyóvá tömörült, szferoid alakot vett föl és az egyenlítője táján olyan gyűrűk váltak el tőle, mint ma a Szaturnusz bolygótól. A leszakadó gyűrűk bolygókká alakulva tovább is keringésben maradtak, a maig is izzó állapotú Nap körül. Időközben ugyanilyen gyűrűképződéssel váltak el a bolygókat kísérő Holdak, köztük a Földnek egy Holdja. A Szaturnusz pedig nyolcz Holdja után még ma is újabb Holdakat szül gyűrűképzés útján.

Hogy mindez valóban így történt, annak legerősebb bizonyítója az a színképelemző készülék, amelyvel fölfedezték, hogy a bolygóg testét is ugyanazok az anyagok alkotják, mint Földünket. Ezt csak közös származásuk magyarázza meg.

Részletek szerint a következő öt szakaszra oszthatjuk Földünknek, vagy bármely égitestnek élettörténetét.

1. Izzó gáz-állapot. Ilyenek ma is az ugynevezett világűri ködök.

2. Izzó folyó-állapot. Ebben az állapotban vannak az állandó fényű csillagok.

3. Salakképződés állapota. Itt

már megkezdődik a kihülés és vele egyes részletek megszilárdulása. Például a Nap felületén látható napfoltok azt mutatják, hogy Napunk is a salakképződés kezdetén jár.

4. Az első szilárd kéreg képződése. Ebben a stádiumban vannak a változó fényű csillagok. Ezeknek még olyan vékony a szilárd kérge, hogy a belsőjükben forrongó izzó tömegek előtörnek. Ilyenkor ezek az égitestek világítanak, saját fényük van, de egy idő multán újra elsötétednek.

5. Teljes kihülés és a párák lecsapódása. Itt már a szilárd kérget nem szakítják meg többé vulkáni kitérések. A vizgőzök is lecsapódtak és megfagytak. A végleges kihülés példája a mi Holdunk, amelyen az egykori kráterek jól felismerhetők.

A Föld jelenleg a negyedik és ötödik életszak között jár és halad lassan, de napról napra a végleges kihülés felé. Ma még gyakoriak a földrengések és vulkáni kitérések, de évmilliók előtt sokkal erősebbek és gyakoribbak voltak. És évmilliók multán meg is fognak szünni.

A Föld keletkezéséről és sorsáról biztosat nem tudhatunk. Mindez csak föltevés, hipoté-

ért, melyet nekik nemes élvezetül nyujtunk. A felolvasások sűrű látogatását az ő megjelenésük teszi vonzóvá mindenkinek, a ki sulyt fektet arra, hogy erkölcsileg is tiszta légkört élvezzen.

A felolvasások szíveségeért a legértékesebb jutalom éppen az az elismerés, amelylyel társadalmunk nővilága részesíti őket.

Minő „fantaszmagória“ utján jutottak nőink itt, a hol jourok nincsenek, éppen jourokból következettett kicsinyítő és megalázó bíralathoz, pláne a hazi sajtónk utján, a mivel bántóbb nem, csak merészebb lett volna, ha a szociológiai cikkek, vagy mint írja „felolvasás“ nem a nyomdába, hanem a felolvasások termébe jutott volna? Itt a választ „a tartalom nélküli életmódra“, a melynek van igen rövid magyar neve, egyhangulag megkapta volna. De talán érezte ezt R—a úr; és „felolvasását“ a helyi sajtóunkban több biztosságban látta. Sikerkült! Avagy nem a mi kis fészkuinkre gondolt? Mást akart így megtisztelni? Na hát melyiket? Több vidéki város magyar nőközönségét ismertem; olyant azonban hála istennek egyet sem, melyre olyan dísztelen uniformis talált volna. Vagy talán olyan szerencsetlenül járt a szociológus úr, hogy kevés kivétellel csak, hogyis mondjam: „üres tartalmakra“ akadt? Ezt nem hiszem. Hanem hiszem azt, hogy nővilágunkat egyáltalán nem az életből ismeri, hanem még sok üres papírt látva tolla alatt, szivarja füstjében tánczolni kezdtek körülötte fővárosunk jourhumoreszkjei és komoly irodalmi kritikái. Ezeket a fantomokat festette. Ránk nem is gondolt.

Ha tette volna, akkor a mikor itteni „felölt“ társadalmunk betegségeiről értekezik, nem a lábakon, hanem a vezető fejeken kezdi. Előbb meg kellett volna tudnunk, hogy hát mit csinálnak és még inkább: mit nem csinálnak a vezetők? De erre már elfoszlott volna az álmkép. Okvetlenül látta volna azokat, a kik a társadalmi állapotokért és mondjuk „betegségeikért“ felelősök. Látta volna velem együtt önmagát is nagy társaságban; a toll pedig, a mely a híuságnak szívesebben szolgál, mint az önbíralatnak és nyílt vezeklésnek: — nagyot serezenve — eltört volna. Sajnos! Nem tört el.

Irt tovább, a lábokról; megfeledezett a fejekről. Pedig: a capite foetet piscis.

Mit tehetnek arról a leánykánk a kik „felölttek“; mit nagyleányaink; mit az ezekből még inkább felölt asszonykánk és asszonyaink.

Bizony! Ha a vezető fejek — már miat mi — oyanok, hogy az egyik okvetlenül kurucz, és a másik nem lehet csak labancz; az egyik felavatott lelkes honmentő, a másik degradált lelketlen honáruló és ha, mint a kosok fejjel egymásnak rohannak: akkor gyönyörködik a szomszéd sógor, mert nagy a haszna belőle; de beteg lesz a test; és jószerecsse! ha a lábak fiatal erővel megövják az összerogyástól.

Azon képzletben élek, hogy „a felölt társadalomhoz“ tartozom még mindig, pedig jó hatvanas vagyok és azt hiszem a szociológus úr is, ezért még nem szortirozott a második gyermekkorba? A második bölcsőm sincs talán messze; de addig, amíg az én hibám, nem tolam át másra, éppen nem: a gyermekkorra. Azt hiszem: ha a betört fejek komolyan gyógyulni akarnak, nem tartanak predikációkat a lábaknak, hanem megtanulják egymást becsülni, egymással bekeben élni és övszerű használnak a Franklin eletszabályainak azt a tetelét, amely őt hevülékény vére daczára a legnagyobb államférfiak sorába emelte: „Mérsékelttség. Kerüld a túlzásokat. Azokra, kik megbántottak, ne neheztelj úgy, mint szerinted megérdemelték.“

Kedves leányaink pedig, mivel jó szíveikkel, higgyék, hogy R—a ismeretlen úr a cikket, a nemzeti nagyérdék iránti szenvedélyes szeretetből folyó tuluagy lelkesedésben írta. Ugy járt, mint a páros viadalban küzdő, aki túllott az ellenfelén és legmeghittebb barátját sebezte.

Tartsak meg csak zavartalanul, Nagyszonyaink kipróbált jó módjára, összejöveteleiket továbbra is. Társaságuk tiszta körénél, nekikvalóbbat, nemesítőbbet nem találhatnak. Van elég írónk, aki inkább tűzbe menne, semhogy nemzetének „lelkét és szívet“ méhelyező olvasmányokat írjon. Van tér itt Enyeden is a kornak megfelelő műveltség megszerzésére és fejlesztésére.

(Folytatjuk.)

R—d.

Felhívás.

A nagyenyedi függetlenségi pártkör a következő felhívást intézi a többi pártkörökhöz és egyesületekhez.

A gazdasági kiegyezés századok óta folyó válsága döntő fordulathoz jutott. Az osztráknak már a 67 es alap sem elég. Az ármány és erőszak minden fegyverét ellenünk szegezte, hogy 10 évnél is hosszabb, legalább 20 évre terjedő kiegyezést csikarjon ki. Ez pedig annyit jelent, hogy 20 év alatt a már is elcsigázott nemzet életét erejét fogytáig kiszívja s aztán örökre megtörje.

Ha nemzet vagyunk s akarunk maradni, ezt még „a végtelen nyomor és szenvedés“ árán sem szabad engednünk. Ha engednők, önként feladatuk jövőnknek mind erkölcsi, mind anyagi biztosítékait; feladtuk más nemzetek becsülését, nemzeti létünk jogos tsá-gába vetett hitét.

Érezni kell ezt minden jó magyarnak, de leginkább annak a pártnak, melynek vezetése mellett az egy táborba került magvarság, az abszolút kormányzás alatt, megmentette a nemzeti becsületet, kiragadta a megsemmisülés veszélyéből az ezeréves alapokat.

Ez a függetlenségi 48-as párt.

Most rajta van a nemzet szeme. Tőle várja első helyen a rendületlen, a nem alkuvó kitartást. Benne él vagy bukik az egész koalíció.

A nemzeti kormány állja a küzdelmet; a nemzet bizik benne, hogy rábizott kincseit megvédi a telhetetlen ellenség jogtörő támadásaitól.

Ámde a kormánynak is éreznie, tudnia kell, hogy küzdelmében a nemzet kifogyhatatlan erkölcsi erejének egész teljességére számíthat.

Érezni, látania kell az ellenségnek is, hogy az egységes magyar nemzettel áll szemben.

Oda át Ausztriában még a legelkeseredettebb ellenségek is kibékültek, hogy egységes csata-sorban álljanak kormányuk háta mögé az igazságtalan, az erkölcstelen támadó harcban.

És mi magyarok hallgatva nézzük nemzeti kormányunk igazságos, nemzetvédő küzdelmét?

Hát a magyar nemzet nem kiáltja oda a

zis és képzelet. De hogy valóban így történt, azt a csillagászat megfigyelései bizonyítják.

B) Geológiai korszámítás.

Szorosabb értelemben Földünk történetében csak azt az időt tekintjük, amely az első szilárd kéreg keletkezése óta napjainkig lefolyt.

Ez az idő az emberiség történetéhez képest kiszámíthatatlanul sokszorta hosszabb, majdnem végtelen idő. És mégis biztosabban meg tudhatjuk a legrégebb eseményeket is Földünk történetében, mint azokat az emberi eseményeket, amelyekre csak néhány évszázad homálya borult. Az az óriási könyv, amelybe Földünk története íródott, maga a Föld kérge. Számítalan lapja: az egymásutáni korszakokban keletkezett rétegek.

Ezek a rétegek kővületek alakjában megőrizték az egykori állat- és növényvilág maradványait, az egykori vulkánok lábáját, hamuját stb. Mindez és maga a rétegek anyaga, fekvése sok ősrégi eseményt és állapotot derít fel.

A Föld története nem szól évszámokról, csak korszakok egymásutánjáról. Számítása csak viszonylagos. Mert csak azt tudja megmondani, mi volt előbb és mi később. A ré-

tegek közé zárt kővületek azt tanítják, hogy az egész állatvilág megváltozott egyik réteg lerakódásától a másikig. Óriási idő kellett ahhoz.

Isten a világot hat nap alatt teremtette. Így tanítja Mózes a népnek. De a Teremtő napjairól így szól a zsoltárok költője:

Mert ezer esztendő előtted annyi,
Mint a tegnapiak ő elmúlása...

Minden földréteg egy-egy korszak, egy-egy külön napja, vagy órája a teremtésnek.

Ha valahol Földünk rétegeit keresztül vágva vizsgálhatjuk, az ilyen helyet föltárásnak nevezzük. Jó feltárás a völgyek partja, kivált ha meredek és törmelék nem borítja. Ezt a víz alkotta. Mesterséges föltárás például egy bánya, kút, vagy alagút furásával nyerhető.

Ha valamely feltárásban vízszintesen egymás felett fekvő rétegeket találunk, abból azt tudhatjuk, hogy azok lerakódásuk óta változatlanul fekszenek azon a helyen. Tehát legrégebben keletkezett nyilván a legalsó réteg. Arra települt fölfelé menő sorrendben, a második, harmadik, stb. A legutolsó a legfelső réteg. Vízszintes településben tehát a rétegek kora attól függ, hogy melyik van feljebb, melyik lejjebb.

Ha X rétegben bizonyos kővületeket ta-

lálunk és bárhol, valamely rétegben ugyanolyan kővületek lesznek, mint X-ben, akkor az a két réteg egy korban keletkezett.

Az a vulkáni kőzet, amely az X réteget áttöri bizonyosan fiatalabb X rétegnél, mert emez már megvolt, mikor az rajta áttört. Ilyen módon a vulkáni kőzetek korát is meg tudhatjuk.

A rétegek sorrendjét megzavarhatja az áttolódás és a vetődés.

Áttolódásnak az olyan gyűrődést nevezzük, amidőn a régebb rétegek a fiatalabbak fölé kerülnek.

A vetődés olyan helyen áll elő, ahol egy vagy több repedés mentén egyes rétegtömbök lecsuszának vagy fölemelkednek. A vetődés hozza létre a torlódtott hegységeket, a melyek jégtorlasz módjára egymásra torlódtott tömbökből állanak. Szép példája ennek a Budai hegység. Az egymás mögé torlódtott tömböknek itt a keleti oldala a meredek: Sashegy, Gellérthegy. A Duna jobb partjánál egy nagy vetődés történt, amely több száz méterre lecsuszította a budai hegyek dolomitját. Mert ugyanez a kőzet, a pesti oldalon csak az ártézi-kút fenekén található. Ugyanez a nagy vetődés a melegforrások egész sorát hozta fel a mélységből.]

tehetetlen kapzsiság, az önkény és erőszak, az egységes birodalmi hóbort bünös hadseregének:

nemzeti létünk életető erőit, jövőnk, boldogulásunk öröklött feltételeit nem adjuk megvédjük; vezéreink háta mögött az egész nemzet áll a jog, törvény és igazság feyverével!

Rajta hat szeretett bajtársak! Ezzel a megvívhatatlan erővel jelentsük ki országosan:

1. hogy 1917-en túl terjedő kiegyezésről hallani sem akarunk;

2. hogy, ha a törvényszerű 10 éves kiegyezést sem lehetne megkötni, követeljük az önálló vámtérület felállítását már 1908-ban;

3. követeljük, hogy az önálló magyar jegybank, a törvény értelmében, már 1911. januárius 1-jén életbe lépjen;

4. hogy ezzel egyidejűleg meg legyen a készpénzfizetések felvétele;

5. hogy Magyarország quotája ne emelkedjék;

6. hogy az 1917-ig terjedő időre is ne a vámegység, hanem vámszerződés alapján álljon Ausztriához való viszonyunk.

A nagy költőnek 1848-ban elhangzott szózata:

Talpra magyar, hí a haza!
Itt az idő, most vagy soha!

ismét aktuálissá vált.

Ezt parancsolja nekünk Árpád halálának ezeréves évfordulója.

Ne csüggyesszen senkit az a gondolat, hogy kormányunk könnyen elbukhatik a hatalommal és nyers erővel szemben. A nemzet el nem bukhatik. Az elnyomás csak ideig óráig tarthat. Akik a nemzetért, igazságért buknak, azok az ellenségen erkölcsi győzelmet aratnak; azokat újra felemeli a nemzet a megújuló harcban.

Hazafias tisztelettel és szeretettel kérjük a címzett testületet, szíveskedjék határozatunkat magáévá tenni, illetőleg hasonló tar-

talnu határozatot hozni s azt a koalícióhoz és a kormányhoz fölterjeszteni!

A „Nagyenyedi Függetlenségi és 48-as Pártkör“ 1907. márczius 10-én tartott rendkívüli közgyűlésének megbízásából

Molnár Károly, Fogarasi Albert, J. jegyző. pártelnök.

Vegyes hírek.

— **Lapunk mai száma 6 oldalon jelenik meg.**

— **Márczius 15.** Hideg időben, de meleg lelkesedéssel folyt le az idei márczius 15. ünneplése. Öröm volt látni az ifjúság lelkesedését, melyben bőven kamatoznak a hazaszeretetnek tanítóiktól hallott áldások igéi. Öröm volt látni, mily szépen, mily művészi formákban megmunkálták a művészi nyilatkozott meg márczius idusáról való kegyeletes megemlékezés dalban, zenében és szónoklatban. Valami borongó hangulat lehetett ez alkalommal igazi rugója közönségünk meleg érdeklődésének. Érti a magyar, hogy válságos időkben, hogy most döntenek egy negyedszázadra a jövője felett. S ilyenkor, a hazafias aggodalomban, olyan jól esik a magyarok Istenehez s a multak dicsőségéhez fordulni vigasztalásért.

— **Személyi hír.** Gáspár János, választókerületünk orsz. képviselője, a husvéti ünnepekre körünkbe érkezett.

— **A tél.** Szakadatlanul tart a téli idő és nincs az idő közeli enyhülésére semmi vigasztaló kilátás. Havaz és fagy és megfagyasztja lassankint egy türelhető gazdasági esztendőre való kilátásainkat. Azon kilátás előtt állunk, hogy természetünk gyenge lesz s az összetörölő mezőgazdasági munka folytán ahhoz is csak hallatlanul drága munkabérek által juthatunk.

— **Drágul a fa.** A tűzifa-raktárak ár-emelésével a város is kénytelen volt lépést

tartani és a raktáron levő fáját megdrágította. Az I-ső oszt. tölgytűzifa ölének árát 24 koronáról 26 koronára, a II-od osztályú tölgytűzifa árát 22 koronáról 24 koronára és a dorongfát 20 koronáról 22 koronára emelte fel.

— **A városi tisztviselők és alkalmazottak nyugdíj-intézete** folyó hó 18-án, hétfőn délelőtt 11 órakor rendkívüli közgyűlést tart a városház közgyűléstermében.

— **Szabad Lyceum.** Csütörtökön, folyó hó 21-én délután 5 órakor a levegő fénytűneményei. Előadó: Bartha Zsigmond tanár.

— **A marosújvári második gyógyszer-tár engedélyezése** ügyében a vármegyei egészségügyi bizottság folyó hó 21-én, csütörtökön délután 4 órakor az alispáni irodában ülés tart.

— **Megjutalmazott tanítók.** A Muzéumok és Könyvtárak Országos Tanácsa Wallner Gyula verespataki és Stitz Pál zalatnai áll. el. iskolai igazgató-tanítóknak az ottani népkönyvtárak kezelése körül tanúsított buzgalmukért 50—50 korona jutalmat szavazott meg. Mind a két igazgató méltó volt az elismerésre, mert más tekintetben is dicséretesen működnek.

— **Megégett gyermek.** Magyarbükös községben egy ártatlan kis gyermek az anyai gondatlanság szörnyű áldozatává esett. Ballai Györgyné ugyanis, hogy házi teendőit zavartalanul végezhesse és ez alatt a gyermek se fazzék meg, a gyermeket a tűzhely közelébe helyezte el. Jó idő multával a szobából előbb nyoszorgest, majd fájdalmas sirást hallott. Végre is felbeszakította munkáját és benézett gyermekéhez. Ott szörnyű látvány tárult eléje. A másfél éves kis gyermek tehetetlenül vergődött a lángokban. Ruháskája valahogyan tüzet fogott és lángba lobbant. Az anyja most már rohant gyermekehez és sietve tépte le az égő ruhát, gyermekét azonban már nem menthette meg. Oly súlyos égési sebeket szenvedett, hogy ezek következtében több napi kínos szenvedés után elhalt.

— **A fejfájás** közvetlen oka az agy vérkeringésének szabálytalansága. Ennek okai a következők: az agy megerőltetése, gondok, megrázkódtatások, rossz levegő, nagy hőség, sok ülés, sok dohányzás, éjjelezés, stb. stb. Nem kell hangsúlyozni, hogy a tiszta üde fej kétszeres munkaképességet jelent. Ne mulassa el tehát senki a kintű hirtűnek örvendő Beretvás-féle Migrén-Pasztillát állandóan magánál tartani, mert ez 5 perc alatt még a leghevesebb főfájást is biztosan megszünteti. Egy doboz (24 pasztilla) ára 1 korona 20 fillér. Kapható minden gyógyszer-tárban. Főraktár: Beretvás Tamás gyógyszerésznél Kispeszt 22., honnan postán 3 dobozt bérmentve küldenek.

— **Minden anya** érdeklődik a „Scott-féle Emulsió“ iránt, mely lapunk hasábjain most sokszor ajánlatik. Ez egy híres csukamájolaj készítmény, melyet gyermekek előszeretettel vesznek be és mely nekik minden esetben, melyben eddig közönséges csukamájolajat használtak, gyors és biztos segítyt nyújt. Kapható minden gyógyszer-tárban.

C) Azoos vagy őskor.

Azoos életlent jelent és arra vonatkozik, hogy ennek a kornak az élőlényeit nem ismerjük, mert Mert az őskorban keletkezett kőzetekben kővület nincs.

Ebből a korból származnak a földkéregnek legmélyebben fekvő rétegei. Ebben a korban keletkezett ugyanis az első szilárd kéreg, amelynek darabjai például az Alpok vagy a Kárpátok főgerinczében maradtak meg.

A fokozatos kihűlés már annyira haladt, hogy a szilárd felület hidegebb volt az őt környező vízpárás levegőnél. És ekkor megkezdődött a vízgőz lecsapódása: az első eső. A lecsapódott eső tengerrel borította el az egész Földet. De a tenger vize a nagy melegtől még olyan forró lehetett, hogy a kéreg anyagait jórészt feloldhatta. Csak a tenger lehűlésével rakódtak le ismét ezek az anyagok és így lettek az első réteges, vízi eredetű, vagy üledékes kőzetek.

Az azoos kor üledékes kőzetei:

- 1) a geneisz,
- 2) a csillámpala és
- 3) a phyllit, vagy leveles agyagpala.

A mai üledékes kőzetektől abban különböznek, hogy apró kristályszemekből vannak

összetéve, mint a vulkáni kőzetek. Szóval kristályosak, de mégis rétegesek.

Kristályos szerkezetük attól a nagy nyomástól van, amelyet végtelen idők alatt a reájok rakódott későbbi rétegektől szenvedtek.

Az őskor vulkáni kőzete a gránit.

(Egyéb kőzetei: amphibol-pala, kvarcizit-pala, kristályos mészkő, taolumit, dictroit stb.)

D) Palaeozoos vagy Őslények kora, első kor.

Ebben a korban különböző vulkáni és neptuni kőzetek keletkeztek s az utóbbiakban Földünk első lényének maradványai, kővületei találhatók. Ezért mondjuk az első vagy őslények korának.

Az evolúció elmélete szerint kezdetben alsóbbrendű lényeknek kellett lenni és ezekből hosszas fokozatos fejlődés útján származtak a magasabbrendű fajok.

Az elméletet igazolják az itt talált kővületek, amennyiben a legelső rétegekben csakis gerinczelen állatok találhatók. A palaeozoos kor végén ugyan volt már néhány gerinczes, de csak halak és csuszó-mászók. Azért ezt a kort a gerinczelenek korának is nevezhetnénk.

(Folytatjuk.)

A nagyérdemű közönséget tisztelettel kéri

TÁNGEL JÓZSEF

női, férfi és gyermekdivatáru kereskedő,

hogy mielőtt tavaszi szükségletét bárhol is beszerezze, előbb főtér 4-ik szám alatt lévő árticát, mely a közelgő időnyez dusa van a legjobb minőségű árukkal ellátva, szíveskedjék meglátogatni.

— Használ ön is malátakávét? Ez a kérdés, ha női társaságban felvettetik, rendszeresen szánalmas mosolylyal találkozik. Ilyen halveleményt még sokan táplálnak a malátakávé iránt. S ez részben érthető is, mert a mit malátakávé nev alatt arulnak, többnyire nem is malátakávé, hanem majdnem mindig csak egyszerűen pörkölt árpa, vagy piritott malata, ez pedig csak egy édeses, fád ízű főzetet ad, melynek senmi kávéze sine. Sokan epen még nem tudják, vagy még nem győződtek meg arról, hogy csakis a Kathreiner-féle Kneipp-malata kávé egy oly gyártmány, mely maga is zamatos kávézzel bír, mert ennek szeméit a kávécseszesnyeből nyert olyan kivonatban aztatják, mely a gyarmatkávéban levő koffein nevű mérget nem tartalmazza. Tehát egyedül a Kathreiner-féle Kneipp-malata kávé egyesíti magában nagy mértékben a gyarmatkávé kedvelt ízét és zamátját a malata ismert egészségi előnyeivel. Aki a valódi Kathreiner-t próbálta, az meg is győződött ennek a malátakávének jó minőségéről és nem fog többé előítélettel mánta viseltetni. A valódi Kathreiner-t azonban csak zárt csomagokban árulják, melyek a Kathreiner névvel vannak ellátva, s azért szükséges is a vételnél mindig Kathreiner-nevet hangsúlyozni.

— Elismert kitünő gyógyszer a Requiny-féle „Római vértisztító-szörp“ mindennemű bőrbaj, bujakor és egyéb a veremlőből származó betegségek ellen. Vértisztító hatása bámulatos. Nagy üveg 3 kor., 3 üveg bermentve 9 kor. Egyedüli készítő: Requiny Attila gyógyszerész, Budapest, VII., Kerepesi-ut 24. Kezjen Kis Hazi Kines-tart, ingyen kap mindenki.

Szerkesztői üzenet.

T. Pál úrnak Helyben. Beküldött ezikke annyira személyes kérdé, hogy ezen alakján csak „Nyílt-térben“ közölhető. Eire vonatkozólag szives rendelkezését várjuk.

Felelős szerkesztő:
Dr. MÜLLER JENŐ.

Kiadó:

Nagyenedi Könyvnyomda és Papírárugyár részv.-társ.

Nem kidobott pénz,

hanem határozottan gyümölcsötető töke az, amit a Scott-féle Emulsió-ért kiadunk, mert a jó, erőteljes egészség mindig többet ér a vagyonnál. A Scott-féle Emulsió a legjobb norvégiai gyógycsukamájolajat tartalmazza és kizárólag csak's ezt a minőséget használják a Scott-féle Emulsió készítésére. A magában sajátos Scott-féle készítési eljárás 30 éven át gyűjtött tapasztalatoknak és tanulmányoknak az eredménye. Ezen szer rendkívül-hatáserevel bír es ott, ahol betegséget gyógyítani, vagy a betegség pusztító következményeit kell leküzdeni, gyors es biztos sikert ér el. A közönséges csukamájolajjal megközelíthetőleg sem lehet oly kedvező, biztos eredményeket elérni, mint a Scott-féle Emulsió-val.

A Scott-féle Emulsió valódiságának jele a „háta nagy esukahalat vivő halász“ védjegy.

SCOTT-féle EMULSIÓ
Kapható minden gyógyszertárban.

≡ Egy eredeti üveg ára: 2 kor. 50 fillér. ≡

„Míg csak apró hígny vagyok,
I ar egírségtől durvadok,
Ért pedig hígnyh el nekem,
Kneipp-kávének köszönktem.“

Valódi csak az eredeti csomagokban Kathreiner névvel.

Ne használja senki keverék nélkül az izgató gyarmatkávé!
Kizárólag a Kathreiner-féle Kneipp-malata-kávé bizonyult a legjobb pörkölt-kávéknak, mely könnyen emészhető, tápláló és vértisztító. Gyermekeket már csak a Kathreiner-re szoktassuk.

Ha fáj a feje,

ne fétóvázzék, hanem használjon azonnal **Beretvás-féle MIGRAIN** Pastillát.

Minden gyógyszer-tárban és droge-tárban kapható.

24 pastil-lat tartalmazó doboz 1 kor. 20 fill.

mely 5 percz alatt mindenféle természetü ideges fejfájást, még ha krónikus is megszüntet. Felülül minden eddig ismert szert Hatása bámulatos, még a leghevesebb fejfájásnál is.

Főrak-tar **Beretvás Tamás** gyógyszerész **Kispest, Rákóczi-utca 22.**
Ingyen postai szállítás 3 doboz rendelésnél.

<p>Requiny-féle RÓMAI VÉRTISZTÍTÓ-SZÖRP páratlan szer minden bőrbajnál, bujakórnál. Vérbőségben ezen-vedőknek nélkülözhetetlen, vérjavító és vértisztító. Nagy üveg 3 kor., 3 üveget 9 kor. utánvétellel küld. REQUINY ATTILA gyógyszerész, Budapest, VII., Kúri-ó Kerepesi ut 24. A híres RÁKÓCZI GYOMORKESERI egyedüli készítője. Eredeti prospektus ingyen!</p>	<p>KÉSMÁRKI LENVÁSZON DAMÁST- árak csak akkor valódiak. VALÓDI SZEPESÉGI VÉDŐ-EGY ECHT ZIPSER ha ezen védjeggyel vannak ellátva</p>	<p>LEOPOLD GYULA hirdetésel írodja által Budapest, Erzsébet-körút 41. VÉRSEGENYSÉG, ETVÁGYTALANSÁG, IDEGESSEG gyógyítására a leghatásosabb készítmény a KRIEGER-féle TOKAJI CHINA-VASBOR. Rendkívül kellemes ízű, erősít, tisztítja a vért. Kis üveg ára 3 20 kor. Nagy üveg 6 kor. Kapható gyógyszertárban. Postán küldi: KORONA-GYÓGYSZERTÁR Budapest, Kalvin-ter. A legjobb órákat legzölidabb és leghíresebb órák készítői, mint RÉSZLETFIZETÉSRE szigorúan szabott árakon szállítja Magyarországra es onnan át is a legnagyobb üzlet BRÄUSWETTER JÁNOS órák-kereskedő SZEGEDEN. Árjegyzék 2000 kappal ingyen es barmintva.</p>	<p>TUDÓBAJOSOKNAK és mindenki, aki több, rokot, páratlan szolgálatot tesz a Halapi-féle hársfamezszörp Mintaüveget 8 koronáért küld APOSTOL-GYÓGYSZERTÁR BUDAPEST, JÓZSEF KÖRÚT 64</p>
<p>PLATSCHER VILMOS elismert legolcsóbb, legzölidabb FÉRFI- és GYERMEK-ruha áruháza Budapest, IV., Központi Városház. (Károly-körút).</p>	<p>A világot bámulatba ejti a Hammond írógép. Kizárólagos elárulók: FARAGÓ TESTVÉREK Budapest, V., Arany János-u. 8. Kérjen mindenki prospektust!</p>	<p>BALASSA FELE UGORKATEL szépitőszerepl való bekenés által Egy üveg ára 2 koronás. Hozza ugorkaszappan 1 k. puder 1 20 k. Főzetköl-írósi hely: BALASSA KORNÉL gyógyszerész Bpest, Andrássy-ut 47.</p>	
<p>Melyik vendéglőben etkezik Budapesten? SCHULLER FERENCZ ujjonnan berendezett alsórangu éttermelben Budapest, VI., Andrássy-ut 39. mert ott jó magyar konyha, valódi tiszta borok es pontos kiszolgálás van</p>	<p>KISS SZERENCSEJE NAGY VÁSÁROLJON CSAK KISS-FÉLE SZERENCSE-SORSJEGYET KISS KÁROLY és TÁRSA BUDAPEST KOSSUTH L. U. 13</p>	<p>KATZER félszvtársaság megóvó-intézete az első es legnagyobb 1/2 millió részvény-tőke. Katzert szörmeárul az egész világon el vannak terjedve es elsóranguak.</p>	
<p>BABYMIRA-CRÉM legjobb szer kistések, ótvár, ráncok, feldörzsölt es kipálott bőr gyógyítására. Egyedüli készítő: BRODJOVIN H. gyógyszer. ZÁGRÁB 5 doboz ára bérn. 8 K 20 f., 10 doboz 8 K 80 f.</p>	<p>A DREZDAI MOTORGYÁR részvénytársaság benzin-, gáz-, szilvógás-motorok es benzín lokomobilijai szakkörökben elismert legolcsóbb es ószos gyártmányok készítői. Vezető-igazgató: GELLÉRT IGNÁC és Tea Budapest, VI., Torda-körút 41. Eredeti Prospektus ingyen.</p>	<p>Pacific TOJÁS KÉSZÍTMÉNY tojás-sárgája helyett használható a sütés es főzésnél. NAGY MEGTAKARÍTÁS. Kapható minden főzészertárban es droge-tárban. Készítő: STROBENTZ TESTVÉREK. R. T. vegyészeti gyára, BUDAPEST.</p>	
<p>„Zsorna“-féle NEPELEJTS védjeggyű férfi-nyakkendő, kitünő magyar Ipari PÁRIS SZÁLLODA Szálloda: Bimon Pál Budapest, VI., Váci-körút 28. sz. 100 szoba 2-20 K-tól felföl. Kiszolgálás- nál es villanyvilágítással együtt. Fürdők, elegáns kávéház, étterem. Villamos vasúti megállóhely az ószos pályaudvarok es helek felé.</p>			

Közgazdaság.

A tavaszi szőlőmunkákról.

I. A nyitás.

Közeledven a szőlők tavaszi munkái, idejekorán szóba kívánjuk hozni a nyitást és metszést, mint a melyek a gazdákat ilyenkor leginkább érdeklik és a szakirókat leginkább foglalkoztatják.

A nyitás módjára nézve megemlítem a fiatal és idősebb tőkék nyitása közti különbséget, mint a melyet sok helyen figyelmen kívül hagyunk. Ajánlom, hogy a nagy óvatosságon kívül, melylyel az 1-2 éves fiatal tőkét nyitjuk: legyen gondja a gazdának arra is, hogy ezeket pár órai szellőztetés után újra betakarják porfölddel, mert a tavaszi száraz szél és erős napsütés kivált az oltványokban kárt tesz, ha az kat kifelé hagyjuk.

A nyitás idejét meghatározni igen fontos dolog, a melynél részint az általános, részint a helyi tapasztalatokat vesszük figyelembe. Az általános tudnivalók ezek:

1. A kinek szelmentes alacsony oldalon, vagy nedves völgyben, vagy sikon lent van a szőlője: az korán ne nyisson, mert ezek a helyek vannak leginkább veszélyeztetve.

2. A szellős tetőkön, nyit oldalakon kevésbé vagyunk a fagnak kitéve.

Fontos a helyi tapasztalat is, mert a fagy leginkább ugyanazon helyeket látogatja.

Azt is figyelmebe ajánlom minden gazdának, hogy ha a múlt évben fekete tücsök (zücskő, szöcske stb. néven is nevezik) mutatkozott szőlőjében: el ne mulassa egy csapat csirkét vagy tyukot telepíteni ki nyitásra a szőlőbe, mert a tücsök ellen ez bizonyult a legjobb védelemnek. Ha tanya nincs: mozdítható ketrezben hordjuk ki őket naponkint. Nagyon megszolgálják.

Vaday József.

Hegyi János
műlakatos és gépjavitó műhelye
NAGYENYEDEN.

Elvállalok mindennemű épület, mű- és géplakatos munkákat, u. m. vasrácok, vasajtók, épületvasalások javítását és újbóli készítését, továbbá villanyosengők, telefon és villámhárítók szakaszerű szerelését. Varró gépek és kerékpárok javítását a gyári árban való ujonnan beszerzését, vegre mindennemű gőzeséplők, motorok, szivattyúk és szivattyuskutak, gazdasági gépek és eszközök pontos és figyelmes javítását és ezeknek szintén gyári árakban való beszerzését. — Ajánlom a gázdáközönségnek saját műhelyemben összeállított elpusztíthatatlan acélfejű ekéimet és vasboronáimat, melyeket jótállás mellett felelősséggel adok el, nem tetszőket kicserélek, vagy kívánság szerint átalakítok.

Szakmamban vágó költséggel díjtalanul szolgálók: Beeszes pártfogást kér

szíváló tisztelettel

HEGYI JÁNOS,

12 22-104

műlakatos és gépjavitó műhelye

Oh jaj!

Megfojt ez az átkozott köhögés.

217 25-26

Köhögés, rekedtség és elnyájkásodás ellen gyors és biztos hatásuak

Egger

mellpasztillái,

az étvágyat nem rontják's kitünő ízűek.

Doboz 1 kor. és 2 korona.

Próbadoz 50 fillér.

Fő- és szétküldési raktár:

„Nádor“ gyógyszer-tár

Budapest, VI., Váci-köut 17.

Nagyenyeden kapható:

Novák István

Arany Csillag gyógyszer-tárában,

U. Kovács József

Bethlen Gábor gyógyszer-tárában.

Éljen

Egger mellpasztilla csakhamar meggyógyított.

FISCHER ÉS TÁRSA NAGYENYED Alsó-Fehér megye.

215 39-104

100 KAT. HOLD.

A legjobb gyümölcsfák

Kifogastalan szőlőoltványok.

80.000 gyümölcsfa oltvány

1 millió gyümölcsfa-alany
1 millió elkerítés csemete.

Sétaterfák • Diszosorjék • Rozsák
Bogyogyümölcsök stb.

1/2 millió szőlőoltvány.

Európai és amerikai sima és gyökeres szőlővesszők stb.

Árjegyzék és művelési utasítás ingyen.

EGYESÜLT FA- és SZŐLŐOLTVÁNYISKOLÁK FISCHER ÉS TÁRSA, és AMBROSI M.

*Budapesten az egyetlen független
ellenzéki nagy napilap*

AZ UJSÁG

Előfizetési ára:

Egész évre 28.— kor.

Félévre 14.— „

Negyedévre 7.— „

Egy hónapra 2.40 „

Megrendelési cím: „AZ UJSÁG“ kiadóhivatala,
Budapest, VII., Rákóczi-út 54.

A SZÉPSÉG!

Minden hölgynek kétségtelenül leghőbb vágya, hogy mentől szebb legyen s hogy ezen célját elérhesse, megragad minden alkalmat, a legképtelenebb dolgokkal kengetve arczát. — A legtöbb esetben saját kárára teszi ezt, mert nemcsak, hogy szép nem lesz, hanem ellenkezőleg sok esetben tönkre teszi arczbőrét úgy, hogy igen hosszú idő, gondos ápolás kell ahhoz, hogy ismét helyrehozza.

Az a világon egyedülálló siker, melyet Földes Kelemen aradi gyógyszerész **Margit-Créme**-jével elért (különösen Francia- és Nmetországban) sok embert arra birt, hogy ezt a világhírű, **ártalmatlan és az arcz minden tisztáltsága** (szepő, májfolt, kiütések stb.) ellen páratlanul és csodálatosan ható szert utánozzák. — Természetes, hogy ez senkinek sem sikerült, mert a Margit-Créme készítésének titkát senki más nem ismeri, mint a feltaláló és készítő s épen azért mert a titkát soha senkire sem bízta, hanem minden egyes készítményt maga állít elő, a **Margit-Créme** mindig egyforma, annak kidolgozása a leggondosabb, tehát hatása is rögtöni és biztos. — Óvakodjunk tehát arczunkat mindenfélelevel kengetni és használjunk oly szert, melyet angol, amerikai és francia hírneves orvosok is ajánlanak, mint egyedül **biztos és ártalmatlan** szert az **arcz szépségére és a szépség megőrzésére**. — Ez a világhírű szépség szer a **Földes-féle Margit-Créme**, mely már 4-5 napi használat után teljesen átalakítja az arczbőrét, eltünteti a **szepőket, májfoltokat, kiütéseket, bőrtakát, mitesszert, arcz- és kéz-vörösséget**. Az arcz ideális **szép, üde és ifjú** lesz s amellet a Margit-Créme teljesen **ártalmatlan**.

Egy tégely ára 1 korona, Margit-szappan 70 fillér és Margit-pouder (fehér, rózsás és crème színben) 1k 20 fillér. — Ezen szerek mindegyike külön is használható. — A Földes-féle Margit-Créme kapható a világ minden nagyobb gyógyszerertárában, ahol pedig raktaron nem volna, tessék egyenesen a készítőnek így czimezve írni:

Földes Kelemen gyógyszerész, Arad.

Főraktár Nagyenyeden:

Novák István gyógyszerésznél.

Özv. Székelyhidny Jánosné

divatüzletében.

37 2-5

As Orsz. Gond.
Munka- és
Családsegély-
pénztár elindult
jó indulással.
Jellemző az az
az, hogy a
a nagy körben.
Birtosítva család-
deit ezen segély-
pénztárnál

Nagyenyedi kisegítő takarékpénztár r.-t.

Részvénytőke: 400.000 kor. Tartalékalap: 200.000 kor.

Előnyös kölcsönt ad betáblázásra, megfelelő kezességre, értékpapírokra, sorsjegyekre, jöhető pénzüzetek részvényeire.

Vásárol és elad értékpapírokat.

Letétbe elfogad értékpapírokat, sorsjegyeket, értékeket kevés őrzési díj mellett.

Idégen kölcsönöket a legelőnyösebben konvertál.

Váltókat az összeg nagysága szerint 5 $\frac{1}{2}$ %, 6%, 6 $\frac{1}{2}$ % mellett, kereskedelmi váltókat pedig 6% mellett számítol le.

Betétet 4 $\frac{1}{2}$ % kamatláb mellett fogad el.

Nyitva áll hétköznap d. é. 9-12, d. u. 3-4 óráig.

14 22-104

Valódi francia

színházi látcsövek

csekély havi

részletfizetésre!

AUFRECHT ÉS GOLDSCHMIED

Budapest, VI., Eötvös-utca 32.

Látcső-árjegyzék ingyen és bérmentve.

Kitűnő minőségű és legnagyobb szilárdságú Portland-Cementet ajánl olcsó áron a

Brassói Portland-Cement-

gyár, Brassóban. Nagyenyeden kapható Klemm Pál úrnál Szentkirály-utca 128. sz.

16 18-50

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugár Részvénytársaság könyvnyomdájában Nagyenyeden.